

Peygamber Efendimiz'in (sas) Sahur ve İftarları

Ramazan ayı diğer aylardan her yönüyle faziletli ve kıymetli olmakla beraber, kendi içerisinde de özel zaman dilimleri barındırmaktadır. Bu zaman dilimlerinden biri sahur diğeri de iftar vaktidir. Sahur, sevabını Yüce Allah'ın vereceği önemli bir ibadete başlamanın heyecanı, iftar ise insanın iradesiyle uzak durduğu Allah'ın nimetlerine kavuşmanın sevinci ile geçen bereketli zaman dilimleridir.

Sahur

Gecenin son üçte biri için kullanılan "seher" kökünden gelen "sahur", oruç tutmak üzere fecrin doğuşundan önce yenen yemeğe verilen isimdir. Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) beyanlarında "ekletü's-sahûr"[1] veya "taâmü's-sahûr"[2] yani "sahur yemeği" olarak ifade ettiği, gecenin belirli bir bölümünde yenen bu yemek için genellikle "sahur" kelimesi kullanılmıştır.

Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Medine'ye hicretinden yaklaşık olarak on sekiz ay sonra, Şaban ayının son günlerinde gelen âyetler, Ramazan orucunun farz kılındığını haber veriyordu.[3] Allah Resûlü'nün tebliğ ve teşvik ettiği her şeyi, "İştittik ve itaat ettik." [4] diyerek büyük bir aşk ve heyecanla yerine getirmeye gayret eden sahabe efendilerimiz, bu ibadeti de hakkını vererek eda etmeye gayret ve özen gösteriyorlardı.

Orucun farz kılındığı bu ilk zamanlarda ashâb-ı kiram, iftar ettikten sonra gece uyumadıkları sürece yiyebiliyor, içebiliyor, eşleriyle beraber olabiliyorlardı. Fakat akşam olduğunda, iftar vakti dâhil, herhangi bir vakitte uyumaları hâlinde uyanınca bunların hiçbirini yapamıyorlar, ertesi gün güneş batıncaya kadar oruçlu sayılıyorlardı.[5]

Bir gün Kays İbn-i Sırma (radiyallahu anh) yorgun argın evine gelerek hanımından iftar için yemek hazırlamasını istemişti. Fakat bütün gün çalışan Kays, hanımı gelene kadar yorgunluktan uyuyakaldı. Böylece hiç yemek yiyemeden ertesi günün orucuna başlamak zorunda kaldı ve yine tarlasında çalışmaya başladı. Ancak gün henüz yarılanmışken açlık ve yorgunluğa daha fazla dayanamayarak bayılıverdi. Kays'ın bu hâli Allah Resûlü'ne haber verildi. Bunun üzerine Allah'tan bir lütuf olarak Müslümanlara kolaylık sunan "sahur" uygulamasını başlatan şu âyet nazil oldu:

"(Ey kocalar), oruç tuttuğunuz günlerin gecelerinde, eşlerinize yaklaşmak size helâl kılındı. Eşleriniz sizin elbiseleriniz, siz de eşlerinizin elbiselerisiniz. Allah nefsinize güvenemeyeceğinizi bildiği için yüzünüze bakıp, size bu lütufta bulundu. Artık bundan böyle onlara yaklaşıp Allah'ın sizin için takdir buyurduğu neslin arayışı içinde olun! Şafak vaktine, günün ağarması gecenin karanlığından fark edilinceye kadar yiyin için. Sonra gece girinceye kadar orucu tamamlayın..." [6]

Peygamberimiz'in Sahura verdiği önem ve sahur geciktirmesi

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) kendisi sahura kalktığı gibi ümmetini de gündüz oruç tutabilmek için sahur yemeğinden istifadeye teşvik etmiştir.[7] Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem), sahur şafak sökmesinden korkulmadığı sürece geciktirmiş, vaktin sonuna doğru yapmış ve ümmetine de böyle yapmalarını tavsiye etmiştir.[8]

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem),

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةً

“Sahur yapınız, zira sahurda bolluk-bereket vardır.”[9] “Sahur, Allah’ın size verdiği bir berekettir. Sakın onu ihmal edip terk etmeyin”[10] “Aman sahura kalkmayı ihmal etmeyin; zira sahur yemeği mübarek bir gıdadır.”[11] buyurarak sahurdaki berekete dikkat çekmiş,

“فَصَلُّ مَا بَيْنَ صِيَامِنَا وَصِيَامِ أَهْلِ الْكِتَابِ أَكْلَةَ السَّحْرِ”

“Bizim orucumuzla Ehl-i Kitab’ın orucu arasındaki fark, sahur yemeğidir.”[12] diyerek sahur yapmanın oruç ibadetinde Müslümanların ayırt edici bir vasfı olduğunu bildirmiştir.

Efendiler Efendisi sahura kalkmayı son derece önemsemiş ve “Sahur yemeği Allah’ın size verdiği bir berekettir, onu terk etmeyiniz.”[13] “Bir yudum suyla olsun sahur yapın; bir yudum suyla olsun iftar edin.”[14] buyurarak Müslümanlardan bir yudum su ile olsa da mutlaka sahur yapmalarını istemiştir. “Müminin sahurunun hurma ile olması ne güzeldir.”[15] buyurarak hurmanın sahur olarak yeteceğini beyan etmiştir. “Şüphesiz ki Allah ve melekleri sahur yiyenlere salât eylerler.” buyurarak sahur yapanlara Allah Teâlâ’nın merhamet, meleklerin de hayır dua edeceği müjdesini vermiştir.[16] “Gündüz tutulacak oruca gece yenilen sahur yemeği destektir, gece namazı için de gündüz uykusu (kaylule) destektir.”[17] buyurarak sahur yemeğinin oruç tutmayı kolaylaştıracağını bildirmiştir.

Sahur daveti

Ramazan ayında, diğer zamanlara göre daha cömert olan Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem),[18] iftar sofralarını başkalarıyla paylaştığı gibi sahur sofrasını da ashabıyla paylaşmaya büyük önem vermiştir. Resûl-i Ekrem Efendimiz, sık sık sahurun bereketinden bahsetmiş[19], sahur yemeğini, bazen ailesiyle bazen sahabe efendilerimizi de davet ederek, ashabıyla beraber yemiştir.

Sahâbeden **Irbâd İbn-i Sâriye**’yi (radıyallahu anh) sahura davet ederken, “Mübarek yemeğe gel!”[20] diyerek bu yemeğin hayırlı ve bereketli olduğunu farklı bir şekilde ifade etmiştir. Yine Efendimiz’in Ashâbını iftara davet ettiğini gösteren başka bir hadiste, **Zeyd İbn-i Sâbit**’in (radıyallahu anh) şöyle dediği bildirilmektedir: “Biz Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) ile birlikte sahur yemeği yedik sonra da sabah namazını kıldık.” Bana “Sahur yemeği ile sabah namazı arasında ne kadar zaman geçti?” diye soruldu. “Elli âyet okuyacak kadar.”. cevabını verdim.[21]

Sahur vakti dua

Sahur vakti, seher vaktidir. Seher vakti de gecenin son üçte birlik kısmına denir. Seher vakitlerini uyanık olarak namaz, Kur’ân tilaveti, dua, tesbih, zikir ve tevbe i istiğfarla geçirenler Cenâb-ı Hakk tarafından Kur’ân-ı Kerim’de övülüp takdir edilmiştir.

“O müttakiler: “Ey bizim kerim Rabbimiz, biz iman ettik, günahlarımızı bağışla ve bizi cehennem azabından koru!” diye yalvarırlar. Onlar sabırlı, imanlarında sadık ve samimî, Allah’ın huzurunda itaatla divan duran, mallarını hayırda harcayan, seher vakitlerinde Allah’tan af dileyen müminlerdir.”[22]

“Ama müttakiler bahçelerde, pınar başlarındadırlar. Rab’lerinin kendilerine verdiği mükâfatları almaktadırlar. Çünkü onlar, daha önce dünyada iyi davranan kimselerdi. Geceleri az uyurlardı. Seher vakitleri istiğfar ederlerdi. Mallarında isteyenlerin ve yoksulların hakkını ayırırlardı.”[23]

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) de seher vaktinin önemini bizlere şöyle bildirir:

“Allah Tebâreke ve Teâlâ, her gece, gecenin son üçte biri kalınca dünya semasına iner ve şöyle buyurur: Mülkün sahibi benim! Kim ki bana duâ ederse, ona cevap veririm. Kim ki benden isterse ona veririm. Kim ki bana istiğfar ederse onu bağışlarım. Tan yeri ağarıncaya kadar bu böylece devam eder.”[24]

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) her zaman seher vakitlerinde kalkmış teheccüd namazı kılmış, dua ve zikirde bulunmuştur.[25] Böyle mübarek, mübeccel ve muazzez bir vakti Ramazan-ı Şerifte sahur vaktinde namaz, dua ve tevbe i istiğfarla değerlendirmek muhakkak daha faziletli ve bereketli olacaktır.

Sahur bereketi

Hadis alimleri “Sahur yapınız, zira sahurda bereket vardır.”[26] hadisindeki “Bereket”i muhtelif şekillerde açıklamışlardır:

a) Azda olsa sahurda yenilen yemek orucu tutmayı kolaylaştıracak ve oruçluya kuvvet ve dayanıklılık verecektir. Allah Resûlü’nün (sallallahu aleyhi ve sellem): “Bir yudum suyla, bir hurma tanesiyle de olsa...” buyurması bunu delâlet eder. Bu, Allah’ın halk ettiği bir hususiyettir.

b) Muâhaza olunmamak yani hesaba çekilmemektir. Nitekim Hazreti Ebû Hüreyre’den rivayet olunan bir hadîste:

“Üç şey vardır ki bunlar üzerine kul hesaba çekilmez. Sahur yemeği, iftar yemeği ve din kardeşleriyle birlikte yenilen yemek.”[27] buyrulmuştur.

c) Oruç, namaz vs. gibi gündüz amellerine kuvvet kazanmaktır.

d) Bu bereket sahura kalkan kimsenin seher vakti uyanık kalmakla namaz, zikir, istiğfar vs. gibi amelleri yapmaya fırsat bulmaktır. Zira insan sahura kalkmazsa bunları yapamaz, onları terk etmiş olur.

e) Sahura kalkan müminlere Allah Teâlâ’nın merhamet, meleklerin de hayır duada bulunmasıdır. **Abdullah İbn-i Ömer**’in (radıyallahu anh) rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem):

“Şüphesiz ki Allah ve melekleri sahur yiyenlere salât eylerler.”[28] buyurmuştur.

f) Cenab-ı Hak sahura kalkanların rızıkına, yediklerine bereket, bolluk ihsan edecektir.

Hazreti Âişe validemiz (radıyallahu anhâ) şunları söylemiştir:

“Allah Resûlü (sallallahu aleyhi ve sellem): ‘Bize mübarek yemeği yani sahurunu getir.’ buyurdular. Hâlbuki çok defa bu yemek iki hurma tanesinden ibaret olurdu.”[29]

Evet, sahur bereket ve sevinç kaynağıdır. Bu bereket ve sevince bütün aile fertleri mutlaka iştirak ettirilmeli, oruç tutamayacak kadar küçük olsalar bile çocuklar dahi iftar ve sahurun rahmet ve bereket dolu manevi havasını teneffüs etmelidir. Bu rahmet ve bereket Sahur ve İftar sofralarımızı başkalarıyla paylaştıkça daha artacaktır.

İmsak ne demek?

Bu bereketli gece yemeği, imsak vaktinin girmesiyle sona erer. “**Bir şeyden el çekmek, kendini tutmak**” mânasına gelen “**imsak**”, günün aydınlanmaya başladığı andan itibaren kişinin, oruç tutmak üzere, kendisini yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak tutmasını ifade eden bir terimdir. **İmsak** vakti, sabah namazının vaktinin girdiği, gecenin bittiği, gündüzün başladığı andır.

Sahâbe-i kirâm Efendilerimiz, Allah Resûlü’nün emrini yerine getirmek, O’nun sünnetine uymak üzere büyük bir heyecanla sahura kalkıyorlardı. Ne var ki, o zamanlarda, saat gibi zamanı kesin hatlarla gösteren belirli bir araç olmadığı için, imsak yani oruca başlama vaktinin tesbiti konusunda ashâb arasında bir tereddüt hasıl olmuştu. Her ne kadar Yüce Rabbimiz bunu Kur’an’da,

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَبَيِّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ “siyah iplik ile beyaz iplik birbirinden ayırt edilecek zamana kadar yiye, için”[30]

şeklinde bildirmiş ise de bu mecâzî ifadeler herkes tarafından tam olarak anlaşılmamıştı. İmsak vaktini tayinde zorlananlardan biri de Tay kabilesinden cömertliğiyle meşhur sahâbî Adî İbn-i Hâtîm (radiyallahu anh) idi. Oruca başlama vaktini belirleyen âyet indiğinde Adî, bir siyah bir de beyaz ip alıp bunları yastığının altına koymuştu. Gece bunlara bakıp aralarında bir fark tespit edemeyince oruca ne zaman başlayacağına bir türlü karar verememişti. Sabah olunca hemen Allah Resûlü’ne gelerek bu durumu anlattı. Allah Resûlü, “Öyleyse senin yastığın enli ve uzunmuş.” sözleriyle onun uykuyu çok sevdiğini ima ederek gülümsedi[31]ve şu açıklamayı yaptı: “Âyette bahsi geçen siyah ve beyaz iplik, gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığından ibarettir.”[32]

Gerek Sevgili Peygamberimizin bu beyanıyla gerekse sonradan âyette geçen مِنَ الْفَجْرِ “tan yeri ağarınca kadar” ifadesinin nazil olmasıyla âyetin mânası iyice anlaşılmişti. Ancak imsak vaktinin tayini hususundaki ihtilâflar devam etmekteydi. Ashâbın çoğunluğu imsak ve iftar vakitlerinde ezana göre hareket ediyordu. Ancak Peygamber Efendimiz’in müezzinlerinden **Bilâl** (radiyallahu anh) daha önce ezan okurken İbn-i Ümmü Mektûm (radiyallahu anh) ise ezanı geciktiriyordu. Gecenin farklı vakitlerinde okunan bu ezanlar, sahâbenin imsak vaktini karıştırmalarına neden olmuştu. Allah Resûlü’nün, “Bilâl ezanı geceleyin okur. Siz, İbn-i Ümmü Mektûm’un ezanını işitinceye kadar yiye için.”[33] sözleriyle bu karışıklık da ortadan kalkmış oldu. Zira Hazreti Bilâl’in okuduğu ezan uyuyanları uyandırmak, gece kalkıp namaz kılanlara da sahur vaktinin bitmek üzere olduğunu haber vermek içindi, imsak vaktini göstermiyordu.[34] İbn-i Ümmü Mektûm’un okuduğu ezan ise Müslümanlara oruç ibadetinin başladığını ilân ediyordu. Zira o, âmâ olduğundan çevresindeki insanların sabah namazı vaktinin girdiğini söylemesiyle ezan okumaktaydı.[35]

İmsakla birlikte müminler, sevabını Allah Teâlâ’nın takdir edeceği bu çok özel oruç ibadetine başlarlar. Nitekim Yüce Allah kudsi bir hadiste şöyle buyurmuştur: “...Oruç benim içindir, onun ecrini ben vereceğim...”[36] Gün ilerledikçe, oruç tutmanın verdiği manevî sevinç, coşku ve heyecanla birlikte açlık ve susuzluk hissi de artar. Fakat oruç tutan Müslüman, “Oruçlunun ağız kokusu Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.”[37] diyen Allah Resûlü’nün bu övgüsüne mazhar olabilmek için sabrederek gayret gösterir. Ve yalnızca Allah için O’nun rızasını kazanmak için türlü zorluklarla eda edilen oruç ibadeti iftar vaktinin girmesiyle sona erer.

İftar Vakti

Kur’an-ı Kerim’de اللَّيْلِ إِلَى الصِّيَامِ إِلَى اللَّيْلِ “akşama kadar” oruç tutulması emredilmiştir. İftar vaktinin tam olarak ne zaman girdiğini sahâbe efendilerimiz, Allah Resûlü’ne sormuşlardır. Hazreti Ömer’in, “İftar vakti ne zamandır?” sorusu üzerine Sevgili Peygamberimiz, “Gece gelip gündüz gidince ve güneş kaybolunca oruçlu iftar eder.”[38] diyerek güneşin batışıyla iftar vaktinin girdiğini bildirmiştir.

Sahur vakti gibi İftar vakti de müminler için sevinç, huzur, rahmet ve bereket vaktidir. Nitekim Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Oruçlu mü’minin ferahlayıp sevineceği iki an vardır: Birisi iftar vaktinde orucunu açtığı anki sevinci, diğeri de orucunun sevabıyla Rabbine kavuştuğu anki sevincidir.”[39] buyurarak bu sevinci ifade etmişlerdir. Yine bu vakit, Allah Resûlü’nün (sallallâhu aleyhi ve sellem), “Şüphesiz her iftar vaktinde Allah tarafından (cehennem ateşinden) azat edilenler vardır. Bu, (Ramazan’ın) her gecesinde olur.”[40] sözleriyle ifade ettiği üzere, rahmet ve bağışlanma vaktidir.

Peygamber Efendimiz’in (sav.) İftar etmekte acele etmesi

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), iftar vakti gelince hemen orucunu açmış[41] ve ümmetine de oruç açmada acele etmesini tavsiye etmiştir.[42] “İnsanlar vakti girince iftar etmekte acele ettikleri sürece hayır üzere olurlar.”[43] buyurmuş ve “Kullarımın yanımda en sevileni, iftari

acele yapanlardır.”[44] buyurarak Allah’ın en sevdiği kullarının iftar yapmada acele edenler olduğunu bildirmiştir.

İftar sofrası

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), iftar edeceği zaman özel yemekler aramamış, yemek ayırımı yapmamış, sofrada ne bulursa onunla iftar etmiştir. O’nun iftar sofrası, lüks ve israftan uzak, son derece sade ve mütevazı idi. Medine’de Efendimizin yanında büyüyen **Enes İbn-i Mâlik** (radıyallahu anh), Peygamber Efendimiz’in iftarını şöyle anlatmaktadır: “Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) akşam namazını kılmadan önce bir kaç taze hurma ile eğer yoksa kuru hurma ile iftar ederdi, o da yoksa birkaç yudum suyla orucunu açardı.”[45] Peygamber Efendimiz’in orucunu kış günlerinde hurma ile yaz günlerinde ise su ile açtığına dair rivayetler de vardır.[46] Abdullah İbn-i Ebî Evfâ, Peygamber Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Sevik denilen bir çeşit çorba ile iftar ettiğini bizlere bildirmektedir.”[47]

İftar duası

Hayatı duadan ibaret olan Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), her zaman yemek sofralarında

“Bizi doyuran, bize suyumuzu veren ve bizi Müslüman yapan Allah’a hamdolsun.”[48] “En güzel ve mübarek övgülerle Allah’a çokça hamdederiz. Biz her daim senin nimetine muhtacız Rabbimiz.”[49]

diyerek Allah’a olan şükrünü beyan sadedinde dualar etmiştir.

Ramazan ayında dua ve ibadetlerini daha da artıran Efendiler Efendisi (sallallâhu aleyhi ve sellem) “Her oruçlunun iftarını açtığına reddedilmeyen bir duası vardır.”[50] diyerek müminlere bu sevinç ve bağışlanma vaktinde dua etmelerini tavsiye etmiştir. Bu hadisi Peygamberimizden nakleden sahâbî Abdullah İbn-i Amr’ın (radıyallahu anh) iftar vaktinde, “Allah’ım! Senden herşeyi kuşatan rahmetin ile beni bağışlamamı dilerim.” diyerek dua ettiği bilinmektedir.[51]

Dua kahramanı olan Peygamber Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) iftar ederken ellerini açarak yaptığı dualardan bazıları şöyledir:

اللَّهُمَّ لَكَ صُومْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ

“Allah’ım! Senin rızan için oruç tuttum ve senin rızkınla orucumu açtım.”[52]

بِسْمِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ لَكَ صُومْتُ ، وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ ، تَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

“Allah’ım! Senin rızan için oruç tuttum ve senin verdiğin rızıkla iftar ettim. Benden (orucumu) kabul buyur. Muhakkak Sen her şeyi işitensin, bilensin.”[53]

دَهَبَ الظَّمَأُ وَابْتَلَّتِ العُرُوقُ وَثَبَّتَ الأَجْرُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

“Susuzluk gitti, damarlar ıslandı ve inşaallah mükâfat gerçekleşti.”[54]

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي

“Allah’ım! Her şeyi kuşatan rahmetinle benim günahlarımı bağışlamanı Senden istiyorum.”[55]

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَعَانَنِي فَصُمْتُ ، وَرَزَقَنِي فَأَفْطَرْتُ

“Yardımla oruç tuttuğum ve bana verdiği rızıkla iftar ettiğim Allah’a hamd olsun.”[56]

أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الأَبْرَارُ ، وَ(وَتَنَزَّلَتْ) صَلَّاتُ عَيْنِكُمْ الْمَلَائِكَةُ [57]

“Yanınızda oruçlular iftar etsin ve iyi kimseler yemeğinizi yesin. Melekler, size dua, rahmet ve mağfiret dilesin (üzerinize insin).”[58]

İftar daveti

Her zaman ikramı seven ve “Ey İnsanlar! .. sofranız herkese açık olsun, çokça ikram edin,... Böylece selamete Cennet’e girersiniz!”[59] buyurarak ümmetini de bu hususta teşvik eden Peygamber Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) Ramazanda da oruçlularla iftar sofrasını paylaşmış ve oruçlulara **iftar verme** hususunda ümmetini teşvik etmiştir. İftar sofralarının başkalarıyla paylaşılmasına büyük önem veren Resûlü ekrem Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

“Her kim bir oruçluya iftar yemeği yedirirse, kendisine onun sevabı kadar sevap verilir; oruçlunun ecrinden de hiçbir şey eksilmez.”[60]

Kendisi de iftar davetlerine icabet etmiş, davet sahiplerine övgü ve duada bulunmuştur. Sa’d İbn-i Ubâde’nin (radiyallahu anh) iftar davetine icabet ettiğinde, iftarda kendisine ikram edilen ekmek ile zeytinyağını yedikten sonra, genellikle başkalarıyla iftar ederken okuduğu şu duayı okumuştur:

أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الأَبْرَارُ ، (وَتَنَزَّلَتْ) صَلَّاتُ عَيْنِكُمْ الْمَلَائِكَةُ

“Yanınızda oruçlular iftar etsin, yemeğinizi iyiler yesin ve melekler, size dua, rahmet ve mağfiret dilesin (üzerinize insin).”[61]

Dipnotlar:

[1] Ebû Dâvûd, Sıyâm, 15; Tirmizî, Savm, 17.

[2] İbn-i Mâce, Sıyâm, 22.

[3] İbn-i Sa’d, Tabakât, 1/248; Bakara sûresi, 2/183-184.

[4] Bakara sûresi, 2/285.

[5] İbn-i Hacer, Fethu’l-bârî, 9/130; Buhârî, savm 15.

[6] Buhârî, savm 15; Tirmizî, Tefsîru’l-Kur’ân 2; Bakara sûresi, 2/187.

[7] İbn-i Mâce, sıyâm 22

[8] Buhârî, Ezân 11, 13, Şehâdât 11, Savm 17; Müslim, sıyâm 36-39.

- [9] Buhârî, savm 20; Müslim, sıyâm 45.
- [10] Nesâî, sıyâm 24.
- [11] Nesâî, sıyâm 26.
- [12] Müslim, sıyâm 46.
- [13] Nesâî, sıyâm 24.
- [14] Ahmed İbn-i Hanbel, el-Müsned 3/44; İbn-i Hıbbân, Sahîh, 8/ 253; Bedrüddin Aynî, Umdu'tu'l-Kârî, 8/ 70.
- [15] Ebû Dâvud, sıyâm, 16
- [16] Ahmed İbn-i Hanbel, el-Müsned, 3/44.
- [17] İbn Mâce, sıyâm 22.
- [18] Buhârî, Bed'ü'l-vahy 1.
- [19] Buhârî, Savm, 20; Müslim, Sıyâm, 45.
- [20] Tirmizî, sıyâm 25; Ebû Dâvud, Sıyâm, 16; Nesâî, Sıyâm, 25.
- [21] Buhârî, savm 19; Müslim, sıyâm 47. Ayrıca bkz.: Tirmizî, savm 14.
- [22] Âl-i İmrân sûresi, 3/16-17.
- [23] Zâriyât sûresi, 51/15-18.
- [24] Tirmizî, salât, 326.
- [25] Buhârî, Teheccüt 1, Da'avât 10, Tevhid 8, 24, 35; Müslim, Salâtu'l-Müsafirîn 199,
- [26] Buhârî, Savm, 20; Müslim, Sıyâm, 45.
- [27] el-Münâvî, Feyzu'l-kadîr, 3/243.
- [28] Ahmed İbn-i Hanbel, el-Müsned, 3/44.
- [29] Ebû Ya'la Müsned'inde tahrîc etmiştir.
- [30] Bakara sûresi, 2/187.
- [31] Müslim, sıyâm, 33; Ebû Dâvud, sıyâm, 17.
- [32] Buhârî, savm, 16.
- [33] Buhârî, ezân, 12.
- [34] Buhârî, ezân, 13; Nesâî, Sıyâm, 30.
- [35] Buhârî, ezân, 11.
- [36] Müslim, sıyâm, 163; Buhârî, savm, 9.
- [37] Müslim, sıyâm, 164.
- [38] Müslim, sıyâm, 51.
- [39] Buhârî, savm, 9; Müslim, sıyâm, 163.
- [40] İbn Mâce, sıyâm, 2.
- [41] Bir gün, tâbiündan Ebû Atıyye ile Mesrûk, müminleri annesi Hazreti Âişe'nin yanına gelerek sahâbeden bir kişinin iftar yapmada ve akşam namazını kılmada acele ettiğini, diğer bir kimsenin ise bunları geciktirdiğini söylemiş, hangisinin daha doğru olduğunu öğrenmek istemişlerdi. Hazreti Âişe validemiz iftarda ve namazda acele edenin kim olduğunu merak etmiş ve onun Abdullah İbn-i Mes'ûd olduğunu öğrendikten sonra şöyle demişti: "Allah Resûlü de böyle yapardı." Müslim, sıyâm 49; Tirmizî, sıyâm 23.
- [42] İftarı acele etmenin hikmeti, ubudiyetle ilgilidir. Rivayetlere göre Yahûdî ve Hristiyanlar, yıldızlar görününceye kadar İftarı te'hîr ederlerdi. Ebû Dâvud, sıyâm 20. Bunlara muhalefet için iftarın ta'cili (iftar etmekte acele etmek) müstehab kabul edilmiştir. Bir diğer sebep de akşam namazını dağınık bir zihinle kılmaktan kaçınmaktır. Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ 4/ 237; Kâmil Miras, Tecrîd-i Sarîh Terceme ve Şerhi 6/286.
- [43] Buhârî, savm, 45; Müslim, sıyâm, 48.
- [44] Tirmizî, savm, 13; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, 4/396.
- [45] Ebû Dâvud, sıyâm, 21; Tirmizî, savm, 10.
- [46] Tirmizî, savm, 10.
- [47] Buhârî, savm 33, 43, 44, 45; talâk 24; Müslim, sıyâm 52-54.
- [48] Ebû Dâvud, et'ime, 52; İbn Mâce, et'ime, 16.
- [49] Buhârî, et'ime, 54.
- [50] İbn-i Mâce, sıyâm 48; "Üç kimse vardır ki, onların duası geri çevrilmez: İftar edinceye kadar oruçlunun duası, adalet üzere bulunan idarecinin duası, haksızlığa uğramışın (mazlumun) duasıdır ki o dua bulutların üstüne yükselir, semanın kapıları açılır ve Allah (celle celâluhû) şöyle nidâ eder; "İzzetime yemin olsun ki sana yardım edeceğim..." Tirmizî, Sıfatü'l-cennet, 2.
- [51] İbn Mâce, Sıyâm, 48.
- [52] Ebû Dâvud, Sıyâm, 22; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, 4/399.
- [53] Dârakutnî, Sünen 2/185.

[54] Ebû Dâvûd, sıyâm 22.

[55] İbn-i Mâce, sıyâm 48; Ebû Dâvûd, sıyâm 22.

[56] Beyhakî, şuabü'l-İman 3/406.

[57] Yemek sahibine yapılacak dua ; Ebû Dâvûd, Et'ime, 54 (3854); Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 3/138 ()

[58] Ebû Dâvûd, sıyâm 22.

[59] İbn Mâce, et'ime 1; Dârimî, salât 156.

[60] Tirmizî, savm, 82; İbn-i Mâce, sıyâm, 45.

[61] Ebû Dâvud, et'ime, 54; Dârimî, savm, 51; Ahmed İbn Hanbel, el-Müsned 3/138.